

Umiejętności ruchowe i sprzęt sportowo-rekreacyjny dzieci przedszkolnych z Turku oraz postawy ich rodziców wobec aktywności fizycznej

Motor skills and sports equipment of preschool children from Turek and their parents' attitude towards physical activity

Zakład Żywności i Żywienia, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań

KEY WORDS

physical activity, preschool children, gender, motor skills, sports equipment, parents' attitude towards physical activity

SUMMARY

Introduction. In order to work out effective programmes aimed at increasing physical activity in preschoolers, it is necessary to investigate the factors which determine children's physical activity.

Aim. The aim was to investigate motor skills of preschool children from Turek, including the involvement of family members and other persons in teaching these skills, as well as sports equipment owned by the children and their parents' attitude towards physical activity.

Material and methods. Parents of 110 children, including 44 girls and 66 boys, filled in questionnaires on their children's motor skills, the involvement of family members and other persons in teaching these skills, sports equipment owned by the children and their attitude towards physical activity. Statistical analysis was carried out by means of the IBM SPSS Statistics 21 computer programme. The studied children were divided according to gender.

Results. Statistically significant differences were observed between the percentages of girls and boys who had the skill of rollerblading. Both in the studied girls and boys, as well as in the whole group of children, statistically significant correlation coefficients were found between owning skates, skis, rollerblades and skipping rope, and motor skills which require using this equipment.

Conclusions. Lower percentages of children, especially boys, who had the analysed motor skills in comparison to the previously studied preschoolers, along with the lack of preschool staff's involvement in teaching the children motor skills show the need to work out physical activity programme which should be obligatory and free of charge to all preschool children.

WPROWADZENIE

W naukach o żywieniu człowieka i kulturze fizycznej od dawna zwraca się uwagę na konieczność czynnego uprawiania aktywności fizycznej od najmłodszych lat (1-5), gdyż stanowi ona podstawę przeciwdziałania chorobom dietozależnym. Podkreśla się również znaczenie i rolę rodziców (6-10) i wychowawców przedszkolnych (9, 11, 12) w codziennej aktywności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym oraz wpływ takich czynników, jak stan zdrowia dziecka (13, 14), pogoda (15, 16), wyposażenie przedszkoli (17, 18), zagęszczenie placu zabaw (18, 19) oraz warunki środowiskowe (11, 20, 21)

i sąsiedzkie (22). Tylko w niektórych pracach analizuje się umiejętności ruchowe dzieci przedszkolnych i udział różnych osób w nauczaniu tych umiejętności, posiadany przez dzieci sprzęt sportowo-rekreacyjny oraz postawy rodziców wobec aktywności fizycznej (23-27). Poznanie tych czynników ułatwi opracowanie programów edukacyjnych umożliwiających zwiększenie aktywności fizycznej dzieci przedszkolnych.

CEL PRACY

Celem niniejszej pracy było poznanie umiejętności ruchowych dzieci w wieku przedszkolnym z Turku,

z uwzględnieniem udziału różnych osób w nauczaniu tych umiejętności, a także poznanie posiadanego przez dzieci sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz reprezentowanych przez rodziców postaw wobec aktywności fizycznej.

MATERIAŁ I METODY

Rodzice 110 dzieci, w tym 44 dziewczynek i 66 chłopców, uczęszczających do przedszkoli w Turku wypełnili ankietę dotyczącą umiejętności ruchowych dzieci, udziału członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu tych umiejętności, posiadanego przez dzieci sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz własnych postaw wobec aktywności fizycznej, które obejmowały stosunek rodziców do aktywności fizycznej dzieci i aktywność fizyczną rodziców. Pytania dotyczące umiejętności ruchowych dzieci, udziału członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu tych umiejętności, posiadanego przez dzieci sprzętu sportowo-rekreacyjnego oraz stosunku rodziców do aktywności fizycznej dzieci były wykorzystane w badaniach dzieci z przedszkoli w nowosądeckim (23), Poznaniu (24), Darłowie (25), Pile (26) i w województwie mazowieckim (27). Charakterystykę ankietowanej grupy dzieci podaliśmy w naszej wcześniejszej pracy (28).

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Przed rozpoczęciem badań zorganizowano zebranie dla rodziców w celu przekazania informacji na temat metod badań oraz uzyskania zgody na ich przeprowadzenie.

Statystyczną analizę wyników przeprowadzono przy pomocy programu komputerowego IBM SPSS Statistics 21. Przyjęto podział badanej grupy w zależności od płci.

W celu określenia różnic istotnych pomiędzy cechami jakościowymi zastosowano test χ^2 niezależności Pearsona. Jeśli odsetek populacji był mniejszy niż 20% w przynajmniej jednej z podgrup dla przynajmniej jednej odpowiedzi, stosowano test U Manna-Whitneya. Za istotne uznano różnice na poziomie istotności $p \leq 0,05$.

Do sprawdzenia zależności między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a umiejętnościami ruchowymi badanych dzieci obliczono współczynniki korelacji. Zastosowano korelacje rang Spearmana ze względu na rangowy charakter zmiennych. Współczynniki korelacji uznawano za istotne przy $p \leq 0,05$.

WYNIKI

Umiejętności ruchowe

W tabeli 1 przedstawiono umiejętności ruchowe badanych dzieci w wieku przedszkolnym z Turku w zależności od płci, a w tabeli 2 – udział członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu tych umiejętności. Stwierdzono statystycznie istotne różnicowanie odsetka dziewczynek i chłopców umiejących jeździć na rolkach. Jazdę na rolkach opanował wyższy odsetek dziewczynek niż chłopców: 27,3% dziewczynek i 7,6% chłopców.

Sprzęt sportowo-rekreacyjny a umiejętności ruchowe

W tabeli 3 przedstawiono sprzęt sportowo-rekreacyjny posiadany przez badane dzieci w wieku przedszkolnym

Tabela 1. Umiejętności ruchowe badanych dzieci (%).

Lp.	Umiejętność ruchowa	Dziewczynki (n = 44)	Chłopcy (n = 66)	Ogółem (n = 110)
1.	Jazda na łyżwach	4,5	4,5	4,5
2.	Jazda na nartach	15,9	9,1	11,8
3.	Jazda na rolkach	27,3	7,6	15,5
4.	Jazda na rowerze dwukołowym	61,4	63,6	62,7
5.	Pływanie	20,5	15,2	17,3
6.	Skakanie na skakance	52,3	43,9	47,3

Pogrubionym drukiem oznaczono istotność przy $p \leq 0,05$.

z Turku w zależności od płci. Nie stwierdzono statystycznie istotnego różnicowania odsetka dziewczynek i chłopców posiadających analizowany sprzęt sportowo-rekreacyjny.

W tabeli 4 zestawiono współczynniki korelacji rang Spearmana między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a umiejętnościami ruchowymi badanych dzieci w wieku przedszkolnym z Turku w zależności od płci. Zarówno w grupie badanych dziewczynek, jak i chłopców oraz w całej badanej grupie dzieci z Turku wykazano statystycznie istotne współczynniki korelacji pomiędzy posiadaniem łyżew, nart, rolek i skakanek a umiejętnością, odpowiednio, jazdy na łyżwach, nartach i rolkach oraz skakania na skakance. Najwyższy współczynnik korelacji, 0,787, stwierdzono w grupie dziewczynek pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na rolkach.

Postawy rodziców wobec aktywności fizycznej

W tabeli 5 przedstawiono stosunek rodziców do aktywności fizycznej badanych dzieci, a w tabeli 6 – aktywność fizyczną rodziców badanych dzieci w wieku przedszkolnym z Turku w zależności od płci. Nie stwierdzono statystycznie istotnego różnicowania odpowiedzi rodziców badanych dzieci na postawione pytania.

DYSKUSJA

Umiejętności ruchowe

Umiejętności ruchowe badanych dzieci z Turku były najniższe w porównaniu do wcześniej badanych dzieci z różnych regionów Polski (23-27). Otóż odsetek badanej populacji dzieci z Turku, który umiał jeździć na rolkach, łyżwach i pływać, był najniższy, a odsetek badanych dzieci z Turku, który umiał jeździć na rowerze i skakać na skakance, był wyższy tylko od odsetka dzieci z Piły (26). Tylko odsetek badanych dzieci z Turku, który umiał jeździć na nartach, był wyższy od odsetka dzieci z przedszkoli w Darłowie (25) i w Pile (26), ale umiejętność tę posiadało zaledwie co ósme dziecko. Ponieważ dzieci z przedszkoli piłskich były badane wcześniej niż dzieci z Turku, wskazuje to jednoznacznie na systematyczne obniżanie aktywności fizycznej dzieci przedszkolnych i na konieczność jak najszybszego wdrożenia programów ukierunkowanych na zwiększenie aktywności fizycznej dzieci przedszkolnych oraz na przeznaczenie środków finansowych na ich wdrożenie. Przy opracowaniu tych programów warto skorzystać z doświadczeń i propozycji już opublikowanych (29-32).

Tabela 2. Udział członków rodziny oraz innych osób w nauczaniu umiejętności ruchowych badanych dzieci (%).

Lp.	Umiejętność ruchowa	Kto nauczył	Dziewczynki (n = 44)	Chłopcy (n = 66)	Ogółem (n = 110)
1.	Jazda na łyżwach	Rodzice	100,0	66,7	80,0
		Dziadkowie	0,0	33,3	20,0
2.	Jazda na nartach	Rodzice	57,1	66,7	61,5
		Dziadkowie	0,0	16,7	7,7
		Inne osoby	42,9	16,7	30,8
3.	Jazda na rolkach	Rodzice	66,7	66,7	66,7
		Starsze rodzeństwo	8,3	16,7	11,1
		Inne osoby	25,0	16,7	22,2
4.	Jazda na rowerze	Rodzice	74,1	85,7	81,2
		Dziadkowie	3,7	4,8	4,3
		Starsze rodzeństwo	0,0	2,4	1,4
		Inne osoby	22,2	7,1	13,0
5.	Pływanie	Rodzice	55,6	70,0	63,2
		Inne osoby	44,4	30,0	36,8
6.	Skakanie na skakance	Rodzice	76,2	78,6	77,6
		Starsze rodzeństwo	4,8	14,3	10,2
		Inne osoby	19,0	7,1	12,2

Tabela 3. Sprzęt sportowo-rekreacyjny (%).

Lp.	Sprzęt	Dziewczynki (n = 44)	Chłopcy (n = 66)	Ogółem (n = 110)
1.	Łyżwy	9,1	9,1	9,1
2.	Narty	9,1	10,6	10,0
3.	Piłka	100,0	100,0	100,0
4.	Rolki	31,8	24,2	27,3
5.	Rower	95,5	100,0	98,2
6.	Sanki	95,5	98,5	97,3
7.	Skakanka	79,5	68,2	72,7
8.	Wrotki	6,8	6,1	6,4
9.	Hulajnoga	84,1	68,2	74,5
10.	Inny sprzęt	20,5	15,2	17,3

Tabela 4. Współczynniki korelacji rang Spearmana między posiadaniem sprzętu sportowo-rekreacyjnego a posiadaniem umiejętności ruchowych.

Lp.	Skorelowane zmienne	Dziewczynki (n = 44)		Chłopcy (n = 66)		Ogółem (n = 110)	
		r	p	r	p	r	p
1.	Posiadanie łyżew a umiejętność jazdy na łyżwach	0,690	< 0,0001	0,437	< 0,0001	0,538	< 0,0001
2.	Posiadanie nart a umiejętność jazdy na nartach	0,295	0,052	0,747	< 0,0001	0,535	< 0,0001
3.	Posiadanie rolek a umiejętność jazdy na rolkach	0,787	< 0,0001	0,372	0,002	0,585	< 0,0001
4.	Posiadanie roweru a umiejętność jazdy na rowerze	0,275	0,071	-	-	0,177	0,065
5.	Posiadanie skakanki a umiejętność skakania na skakance	0,305	0,044	0,277	0,024	0,294	0,002

r – współczynnik korelacji; p – poziom istotności
 Pogrubionym drukiem oznaczono istotność przy $p \leq 0,05$.

Tabela 5. Stosunek rodziców do aktywności fizycznej badanych dzieci (%).

Lp.	Pytanie	Dziewczynki (n = 44)	Chłopcy (n = 66)	Ogółem (n = 110)
1.	Aktywność fizyczna mojego dziecka w przedszkolu jest wystarczająca	47,7	40,9	43,6
2.	Aktywność fizyczna mojego dziecka w domu jest wystarczająca	52,3	62,1	58,2
3.	Dziecko w wieku przedszkolnym powinno uczęszczać na pływalnię	93,2	89,4	90,9
4.	Moja wiedza odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka jest wystarczająca	52,3	56,1	54,5
5.	Pogłębiam swoją wiedzę odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka	45,5	56,1	51,8

Tabela 6. Aktywność fizyczna rodziców badanych dzieci (%).

Lp.	Pytanie	Dziewczynki (n = 44)	Chłopcy (n = 66)	Ogółem (n = 110)	
1.	Matki aktywne fizycznie	51,2	53,0	52,3	
2.	Formy aktywności fizycznej matek*	Rower	57,1	51,4	53,6
		Pływanie	14,3	37,1	28,6
		Gimnastyka	23,8	8,6	14,3
		Aerobik	9,5	14,3	12,5
		Spacery	4,8	14,3	10,7
		Bieganie	4,8	8,6	7,1
		Siłownia	4,8	5,7	5,4
		Inne	19,0	14,3	16,1
3.	Ojcowie aktywni fizycznie	39,0	47,7	44,3	
4.	Formy aktywności fizycznej ojców*	Rower	43,8	54,8	51,1
		Pływanie	37,5	35,5	36,2
		Spacery	6,3	6,5	6,4
		Ćwiczenia siłowe	12,5	12,9	12,8
		Bieganie	25,0	16,1	19,1
		Piłka nożna	12,5	25,8	21,3
		Gimnastyka	6,3	9,7	8,5
		Siatkówka	12,5	6,5	8,5
		Koszykówka	12,5	3,2	6,4
		Inne	18,8	16,1	17,0

*Dla każdej formy aktywności fizycznej obliczono odsetek rodziców spośród tych, którzy zadeklarowali, że są aktywni fizycznie.

Kolejnym problemem, na który zwróciliśmy uwagę już przy omawianiu umiejętności ruchowych dzieci z poznańskich przedszkoli (24), jest systematyczne zmniejszanie umiejętności ruchowych chłopców w stosunku do dziewczynek i różnicowanie tych umiejętności w zależności od płci (25-27). W przyszłości utrudni to zrozumienie ich wzajemnych potrzeb (33) i może sprzyjać zachorowaniom na choroby dietozależne. Fakt, iż problem ten dotyczy dzieci i młodzieży w różnym wieku i z różnych regionów świata (34-38), nie zwalnia nas z podjęcia jak najszybszych kroków zaradczych.

Nauczycielami umiejętności ruchowych badanych dzieci byli przede wszystkim rodzice, podobnie jak w przypadku dzieci z wcześniej badanych przedszkoli (23-27), a udział dziadków i rodzeństwa był niewielki (23-25). Po raz pierwszy w prowadzonych badaniach otrzymaliśmy odpowiedź, że wychowawca w przedszkolu nie nauczył dziecka ani jednej analizowanej umiejętności ruchowej. Natomiast znikomy odsetek wychowawców przedszkolnych z nowosądeckiego (23) nauczył dzieci jazdy na rowerze, pływania i skakania na skakance, wychowawców przedszkolnych z Poznania (24) – jazdy na łyżwach, pływania i skakania na skakance, a wychowawców z przedszkoli w Darłowie (25), Pile (26) i na Mazowszu (27) – skakania na skakance.

Aby przeciwdziałać epidemii otyłości i innych chorób dietozależnych, konieczne jest czynne uprawianie aktywności fizycznej od najmłodszych lat (1-5). Kluczową rolę w tym względzie powinni odgrywać nauczyciele wychowania przedszkolnego (39-42). Dlatego niezbędne jest zorganizowanie dla nich odpowiednich kursów, dzięki którym mogliby się efektywnie włączyć w nauczanie umiejętności ruchowych dzieci.

Sprzęt sportowo-rekreacyjny a umiejętności ruchowe

Pod względem posiadanego sprzętu badana grupa dzieci z Turku różniła się przede wszystkim tym od wcześniej badanych (23-27), że odsetek dzieci posiadających hulajnogę był najwyższy, przy czym odsetek dziewczynek wyposażonych w ten sprzęt był wyższy nawet od odsetka chłopców. Popularność hulajnogi zaobserwowano już wśród dzieci piłskich (26) i wynika ona najprawdopodobniej z dostępności i postępującej za nią mody, która wydaje się preferować hulajnogę wśród dziewczynek. Na uwagę zasługuje również fakt, że wszystkie dziewczynki z przedszkola w Turku, podobnie jak z przedszkoli nowosądeckich (23), posiadały piłkę i że po 95,5% spośród nich miało również rower i sanki. Natomiast wszyscy badani chłopcy z przedszkola w Turku posiadali piłkę, podobnie jak wszyscy chłopcy z przedszkoli w nowosądeckim (23), Darłowie (25), w Pile (26) i na Mazowszu (27), oraz rower, podobnie jak wszyscy chłopcy z przedszkoli w Poznaniu (24), Darłowie (25) i na Mazowszu (27). Charakterystyczne również było to, że odsetki badanych chłopców z przedszkola w Turku, którzy posiadali hulajnogę i skakanę, były wyższe od odsetków chłopców z wcześniej badanych przedszkoli (23-27), a odsetek badanych dziewczynek z przedszkola w Turku, który miał własną skakanę, był najniższy w porównaniu do grup dziewczynek z wcześniej badanych przedszkoli (23-27).

Statystycznie istotne współczynniki korelacji rang Spearmana obliczone dla badanych dziewczynek z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem łyżew i rolek a umiejętnością, odpowiednio, jazdy na łyżwach i rolkach były wyższe od statystycznie istotnych współczynników korelacji obliczonych dla dziewczynek z wcześniej badanych przedszkoli (24-27). Natomiast statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych dziewczynek z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem roweru a umiejętnością jazdy na rowerze był niższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji rang Spearmana obliczonego dla dziewczynek z przedszkoli mazowieckich (27), a pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był niższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji rang Spearmana obliczonego dla dziewczynek z darłowskich przedszkoli (25). Z kolei statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych dziewczynek z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem nart a umiejętnością jazdy na nartach był niższy od statystycznie istotnego współczynnika korelacji rang Spearmana obliczonego dla dziewczynek z wcześniej badanych przedszkoli (24-27).

Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych chłopców z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem nart a umiejętnością jazdy na nartach był wyższy od statystycznie istotnych współczynników korelacji obliczonych dla chłopców z wcześniej badanych przedszkoli (24-27). Statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych chłopców z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem łyżew a umiejętnością jazdy na łyżwach był niższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji obliczonego dla chłopców z darłowskich przedszkoli (25), a statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był wyższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji obliczonego dla chłopców z pilskich przedszkoli (26). Natomiast statystycznie istotny współczynnik korelacji rang Spearmana obliczony dla badanych chłopców z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na rolkach był niższy od statystycznie istotnych współczynników korelacji obliczonych dla chłopców z wcześniej badanych przedszkoli (24-27).

Statystycznie istotny współczynnik korelacji obliczony dla całej badanej grupy dzieci z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem rolek a umiejętnością jazdy na rolkach był wyższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji obliczonego dla całej grupy dzieci z przedszkoli w Poznaniu (24), a statystycznie istotny współczynnik korelacji pomiędzy posiadaniem skakanki a umiejętnością skakania na skakance był wyższy tylko od statystycznie istotnego współczynnika korelacji obliczonego dla całej grupy dzieci z pilskich przedszkoli (26). Natomiast statystycznie istotne współczynniki korelacji rang Spearmana obliczone dla badanej grupy dzieci z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem nart i roweru a umiejętnością, odpowiednio, jazdy na nartach i rowerze były wyższe od statystycznie istotnych współczynników korelacji obliczonych dla całej grupy dzieci z przedszkoli pilskich (26) i darłowskich (25). Z kolei

statystycznie istotny współczynnik korelacji obliczony dla całej badanej grupy dzieci z przedszkola w Turku pomiędzy posiadaniem łyżew a umiejętnością jazdy na łyżwach był wyższy od statystycznie istotnego współczynnika korelacji obliczonego dla całej grupy dzieci z przedszkoli w Pile (26), Poznaniu (24) i na Mazowszu (27), a niższy od współczynnika korelacji obliczonego dla całej grupy dzieci z przedszkoli nowosądeckich (23) i darłowskich (25).

Postawy rodziców wobec aktywności fizycznej

Podobnie jak wśród rodziców dzieci z przedszkoli w nowosądeckim (23), Poznaniu (24), Darłowie (25) i na Mazowszu (27), również wśród rodziców badanych dzieci z Turku odsetek rodziców przekonanych o tym, że ich wiedza odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka jest wystarczająca, był wyższy od odsetka rodziców pogłębiających swoją wiedzę odnośnie znaczenia aktywności fizycznej w rozwoju dziecka. Wydaje się jednak, że to przekonanie o wystarczającej wiedzy nie odpowiada faktom, podobnie jak wśród rodziców wcześniej badanych dzieci z różnych regionów Polski (23-27), na co wskazuje porównanie ich odpowiedzi dotyczących uczęszczania dziecka w wieku przedszkolnym na pływalnię oraz oceny aktywności fizycznej dziecka w przedszkolu i w domu. Najbardziej zaskakujące jest to, że odsetek rodziców badanych dzieci z Turku płci obojga przekonanych o tym, że aktywność fizyczna ich dziecka w domu była wystarczająca, był wyższy niż wśród rodziców wcześniej badanych dzieci (23-27). Również najwyższy odsetek rodziców badanych chłopców z Turku stwierdził, że aktywność fizyczna ich synów w domu była wystarczająca, a odsetek odpowiedzi rodziców badanych dziewczynek z Turku odnośnie aktywności fizycznej ich córek w domu był niższy tylko od odsetka rodziców dziewczynek z przedszkoli darłowskich (25).

Odsetek aktywnych fizycznie matek badanych dzieci z przedszkola w Turku był wyższy od ojców, podobnie jak wśród rodziców dzieci z darłowskich przedszkoli (25), przy czym odsetek aktywnych fizycznie matek dzieci darłowskich był wyższy od odsetka aktywnych fizycznie matek badanych dzieci z przedszkola w Turku. Najbardziej popularną aktywnością fizyczną zarówno matek, jak i ojców badanych dzieci z przedszkola w Turku była jazda na rowerze. Odsetek zarówno matek, jak i ojców korzystających z tej formy rekreacji był wyższy niż odsetek, odpowiednio, matek i ojców dzieci z wcześniej badanych przedszkoli (25-27). Szkoda, że aktywność fizyczna rodziców badanych dzieci z przedszkola w Turku nie była bezpośrednio związana z aktywnością fizyczną ich dzieci. Zazwyczaj występuje związek pomiędzy aktywnością fizyczną rodziców i ich dzieci (7-9).

WNIOSKI

1. Niższe umiejętności ruchowe badanych dzieci z Turku, a szczególnie chłopców, od umiejętności ruchowych dzieci z wcześniej badanych przedszkoli oraz całkowite nieangażowanie się wychowawców przedszkolnych w nauczanie umiejętności ruchowych nakazuje jak najszybsze opracowanie bezpłatnego i obowiązkowego programu zajęć ruchowych dla dzieci w wieku przedszkolnym.

2. Wskazane jest również uświadomienie rodzicom konieczności odbywania wspólnych ćwiczeń ruchowych z własnymi dziećmi i nieróżnicowania tych ćwiczeń w zależności od płci dziecka.
3. Niezbędna jest także edukacja nauczycieli przedszkolnych w zakresie prowadzenia zajęć ruchowych lub zatrudnienie w tym celu nauczycieli wychowania fizycznego.

Adres do korespondencji:

Wojciech Chalcarz
Zakład Żywności i Żywienia AWF
ul. Królowej Jadwigi 27/39,
61-871 Poznań
tel. +48 (61) 835-52-87
chalcarz@awf.poznan.pl

PIŚMIENNICTWO

1. Lambourne K, Donnelly JE: The role of physical activity in pediatric obesity. *Pediatr Clin North Am* 2011; 58(6): 1481-1491. doi: 10.1016/j.pcl.2011.09.004.
2. Morgan PJ, Barnett LM, Cliff DP et al.: Fundamental movement skill interventions in youth: a systematic review and meta-analysis. *Pediatrics* 2013; 132(5): e1361-1383. doi: 10.1542/peds.2013-1167.
3. Wu Y, Lau BD, Bleich S et al.: Future Research Needs for Childhood Obesity Prevention Programs. Future Research Needs Paper No. 31. (Prepared by the Johns Hopkins University Evidence-based Practice Center under Contract No. 290-2007-10061-I.) Rockville, MD: Agency for Healthcare Research and Quality. June 2013. Addendum August 2013. Dostępne na stronie: www.effectivehealthcare.ahrq.gov/reports/final.cfm.
4. Swift DL, Johannsen NM, Lavie CJ et al.: The role of exercise and physical activity in weight loss and maintenance. *Prog Cardiovasc Dis* 2014; 56(4): 441-447. doi: 10.1016/j.pcad.2013.09.012.
5. Temple M, Robinson JC: A systematic review of interventions to promote physical activity in the preschool setting. *J Spec Pediatr Nurs* 2014 May 30. doi: 10.1111/jspn.12081 (Epub ahead of print).
6. Golley RK, Hendrie GA, Slater A, Corsini N: Interventions that involve parents to improve children's weight-related nutrition intake and activity patterns – what nutrition and activity targets and behaviour change techniques are associated with intervention effectiveness? *Obes Rev* 2011; 12(2): 114-130. doi: 10.1111/j.1467-789X.2010.00745.x.
7. Craig CL, Cameron C, Tudor-Locke C: Relationship between parent and child pedometer-determined physical activity: a sub-study of the CANPLAY surveillance study. *IJBNPA* 2013; 10: 8. Dostępne na stronie: <http://www.ijbnpa.org/content/10/1/8>.
8. Hesketh KR, Goodfellow L, Ekelund U et al.: Activity levels in mothers and their preschool children. *Pediatrics* 2014; 133(4): e973-980. doi: 10.1542/peds.2013-3153.
9. Natale RA, Messiah SE, Asfour L et al.: Role Modeling as an Early Childhood Obesity Prevention Strategy: Effect of Parents and Teachers on Preschool Children's Healthy Lifestyle Habits. *J Dev Behav Pediatr* 2014; 35(6): 378-387. doi: 10.1097/DBP.000000000000007.
10. Manios Y, Androutsos O, Katsarou C et al.: ToyBox-study group. Designing and implementing a kindergarten-based, family-involved intervention to prevent obesity in early childhood: the ToyBox-study. *Obes Rev* 2014; 15 (suppl. 3): 5-13. doi: 10.1111/obr.12175.
11. Van Cauwenberghe E, Labarque V, Gubbels J et al.: Preschooler's physical activity levels and associations with lesson context, teacher's behavior, and environment during preschool physical education. *Early Child Res Q* 2012; 27(2): 221-230. doi: 10.1016/j.ecresq.2011.09.007.
12. Androutsos O, Katsarou C, Payr A et al.: ToyBox-study group. Designing and implementing teachers' training sessions in a kindergarten-based, family-involved intervention to prevent obesity in early childhood. *The ToyBox-study. Obes Rev* 2014; 15 (suppl. 3): 48-52. doi: 10.1111/obr.12182.
13. Weiner DJ, McDonough J, Allen J: Asthma as a barrier to children's physical activity. *Pediatrics* 2007; 119(6): 1247-1248; author reply 1248-1249.
14. Fereday J, MacDougall C, Spizzo M et al.: "There's nothing I can't do – I just put my mind to anything and I can do it": a qualitative analysis of how children with chronic disease and their parents account for and manage physical activity. *BMC Pediatr* 2009; 9: 1. doi: 10.1186/1471-2431-9-1.
15. Tucker P, Gilliland J: The effect of season and weather on physical activity: a systematic review. *Public Health* 2007; 121(12): 909-922.
16. Boldemann C, Dal H, Mårtensson F et al.: Pre-school outdoor play environment may combine promotion of children's physical activity and sun protection. Further evidence from Southern Sweden and North Carolina. *Sci Sports* 2011; 26(2): 72-82. doi: 10.1016/j.scispo.2011.01.007.
17. Nielsen G, Bugge A, Hermansen B et al.: School playground facilities as a determinant of children's daily activity: a cross-sectional study of Danish primary school children. *J Phys Act Health* 2012; 9(1): 104-114.
18. Nicaise V, Kahan D, Reuben K, Sallis JF: Evaluation of a redesigned outdoor space on preschool children's physical activity during recess. *Pediatr Exerc Sci* 2012; 24(4): 507-518.
19. Van Cauwenberghe E, De Bourdeaudhuij I, Maes L, Cardon G: Efficacy and feasibility of lowering playground density to promote physical activity and to discourage sedentary time during recess at preschool: a pilot study. *Prev Med* 2012; 55(4): 319-321. doi: 10.1016/j.yjpm.2012.07.014.
20. Durant N, Kerr J, Harris SK et al.: Environmental

and safety barriers to youth physical activity in neighborhood parks and streets: reliability and validity. *Pediatr Exerc Sci* 2009; 21(1): 86-99. 21. Larson TA, Normand MP, Morley AJ, Hustyi KM: The Role of the Physical Environment in Promoting Physical Activity in Children Across Different Group Compositions. *Behav Modif* 2014 Jul 21. pii: 0145445514543466. (Epub ahead of print). 22. Carver A, Timperio A, Crawford D: Playing it safe: the influence of neighbourhood safety on children's physical activity. A review. *Health Place* 2008; 14(2): 217-227. 23. Chalcarz W, Merkiel S: Charakterystyka aktywności ruchowej nowosądeckich dzieci w wieku przedszkolnym. *Med Sport* 2005; 21(6): 425-431. 24. Chalcarz W, Merkiel S, Pach D, Lasak Z: Charakterystyka aktywności fizycznej poznańskich dzieci w wieku przedszkolnym. *Med Sport* 2008; 24(5): 318-329. 25. Merkiel S, Chalcarz W, Roszak M: Analiza aktywności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym z Darłowa. Część II. Umiejętności ruchowe, sprzęt sportowo-rekreacyjny oraz postawy rodziców wobec aktywności fizycznej. *Med Rodz* 2014; 17(1): 12-18. 26. Merkiel S, Chalcarz W: Analysis of physical activity in preschool children from Piła. Part 2. Motor skills, sports equipment and parents' attitude towards physical activity. *New Med (Wars.)* 2014; 18(1): 12-18. 27. Merkiel S, Chalcarz W, Deptuła M: Umiejętności ruchowe i sprzęt sportowo-rekreacyjny dzieci w wieku przedszkolnym z województwa mazowieckiego oraz postawy ich rodziców wobec aktywności fizycznej. *Med Rodz* 2014; 17(2): 46-53. 28. Merkiel S, Chalcarz W, Mielczarek D: Zwykła i dodatkowa aktywność fizyczna oraz ulubione formy spędzania czasu wolnego dzieci przedszkolnych z Turku. *Med Rodz* 2014; 18(3): 112-120. 29. Oździński J, Chalcarz W: Zdrowie przez wychowanie fizyczne i sport. *Wychow Fiz Zdr* 1994; 4: 193-197. 30. Physical Activity Guidelines for Americans Midcourse Report Subcommittee of the President's Council on Fitness, Sports & Nutrition. *Physical Activity Guidelines for Americans Midcourse Report: Strategies to Increase Physical Activity Among Youth*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, 2012. 31. The British Heart Foundation National Centre for Physical Activity and Health (BHFNC). Physical activity guidelines for the early years. Dostępne na stronie: <http://www.bhfactive.org.uk/earlyyearsguidelines/index.html>. Stan z dnia 3 stycznia 2014 roku. 32. Canadian Physical Activity Guidelines and Canadian Sedentary Behaviour Guidelines. *Your Plan to Get Active Every Day*. Canadian Society for Exercise Physiology. Dostępne na stronie: www.csep.ca/guidelines. Stan z dnia 3 stycznia 2014 roku. 33. Goleman D: Inteligencja emocjonalna. Sukces w życiu zależy nie tylko od intelektu, lecz od umiejętności kierowania emocjami. Wyd. jubileuszowe światowego bestselleru. Media Rodzina, Poznań 2012. 34. Nielsen G, Pfister G, Andersen LB: Gender differences in the daily physical activities of Danish school children. *EPER* 2011; 17(1): 69-90. doi: 10.1177/1356336X11402267. 35. Seabra A, Mendonça D, Maia J et al.: Gender, weight status and socioeconomic differences in psychosocial correlates of physical activity in school-children. *J Sci Med Sport* 2013; 16(4): 320-326. doi: 10.1016/j.jsams.2012.07.008. 36. Vašičková J, Groffik D, Frömel K et al.: Determining gender differences in adolescent physical activity levels using IPAQ long form and pedometers. *Ann Agric Environ Med* 2013; 20(4): 749-755. 37. Crespo NC, Corder K, Marshall S et al.: An examination of multilevel factors that may explain gender differences in children's physical activity. *J Phys Act Health* 2013; 10(7): 982-992. 38. Koohpayehzadeh J, Etemad K, Abbasi M et al.: Gender-specific changes in physical activity pattern in Iran: national surveillance of risk factors of non-communicable diseases (2007-2011). *Int J Public Health* 2014; 59(2): 231-241. 39. Alhassan S, Nwaokemeh O, Ghazarian M et al.: Effects of locomotor skill program on minority preschoolers' physical activity levels. *Pediatr Exerc Sci* 2012; 24(3): 435-49. 40. Hamre B, Hatfield B, Pianta R, Jamil F: Evidence for general and domain-specific elements of teacher-child interactions: associations with preschool children's development. *Child Dev* 2014; 85(3): 1257-1274. doi: 10.1111/cdev.12184. 41. Sterdt E, Pape N, Kramer S et al.: Do preschools differ in promoting children's physical activity? An instrument for the assessment of preschool physical activity programmes. *BMC Public Health* 2013; 13: 795. doi: 10.1186/1471-2458-13-795. 42. Van Cauwenberghe E, De Craemer M, De Decker E et al.: The impact of a teacher-led structured physical activity session on preschoolers' sedentary and physical activity levels. *J Sci Med Sport* 2013; 16(5): 422-426. doi: 10.1016/j.jsams.2012.11.883.

nadesłano: 01.07.2014
zaakceptowano do druku: 08.08.2014